

แนวทางการส่งเสริมการผลิตพริกตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่น

Guidelines for Extension of Chili Production According to Appropriate Good Agricultural

Practice standard of Farmer in Sam Sung District, Khon Kaen Province

สุภัทษญา เครือศิริกุล^{1*} เบนจุมภต อยู่ประเสริฐ² และสินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม³

Supakchaya Khruesirikul^{1*}, Benchamas Yooprasert² and Sineenuch Khrutmuang Sanserm³

^{1*} นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช waranya@sct.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. แผนกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช artoom@hotmail.com

³ รองศาสตราจารย์ ดร. แผนกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช arkjng@hotmail.com

^{1*} Master of Agriculture program student Agricultural Extension and Development Branch Department of Agriculture and Cooperatives Sukhothai Thammathirat Open University waranya@sct.com

² Associate Professor Dr. Department of Agricultural Extension and Development Department of Agriculture and Cooperatives Sukhothai Thammathirat Open University artoom@hotmail.com

³ Associate Professor Dr. Department of Agricultural Extension and Development Department of Agriculture and Cooperatives Sukhothai Thammathirat Open University arkjng@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) ความรู้ของเกษตรกรในการผลิตพริกตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี 3) การผลิตพริกตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี 4) การได้รับการส่งเสริมการผลิตพริกตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และ 5) ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตพริกตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกพริก โดยใช้ตลาดนำการผลิต ปี 2564 ในอำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่น โดยกรมส่งเสริมการเกษตร จำนวน 100 คน เก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษา พบว่า 1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 59.36 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา มีพื้นที่ปลูกพริกเฉลี่ย 0.44 ไร่ ต้นทุนเฉลี่ย 9,405.96 บาท/ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 1,626.64 กิโลกรัม/ไร่ รายได้จากการขายพริกเฉลี่ย 19,045 บาท/ปี 2) เกษตรกรได้รับความรู้เรื่องการผลิตพริกในระดับมากที่สุด จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีความรู้เกี่ยวกับการผลิตพริกตามปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเกือบทุกประเด็นอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และมีความรู้ในระดับน้อยที่สุดในประเด็นการเก็บวัตถุดิบทรายที่เหลือจากการใช้ในแปลง 3) เกษตรกรทั้งหมดมีการผลิตพริกตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยทั้งหมดมีการใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตรตามคำแนะนำ การพื้ผลผลิต การขยาย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลผลิต โดยมีการปฏิบัติน้อยในประเด็นการเก็บบันทึกข้อมูลอย่างน้อย 3 ปี 4) การได้รับการส่งเสริมความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยได้รับการส่งเสริมในด้านแหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก แล วัตถุดิบทรายทางการเกษตร และ 5) เกษตรกรมีปัญหามากในด้านเนื้อหาการส่งเสริมและด้านวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง โดยพบปัญหามากที่สุด ในประเด็นขาดความรู้เรื่องกระบวนการก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว และขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตพริกตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมากที่สุด ในประเด็น เจ้าหน้าที่ควรให้ความรู้เรื่องแหล่งน้ำ และพื้นที่ ปลูก วัตถุดิบทรายทางการเกษตร และกระบวนการก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว และควรจัดให้มีการประชุม และแหล่งเรียนรู้เพื่อให้เกษตรกรแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการผลิตพริกตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

คำสำคัญ : การผลิตพริก แนวทางการส่งเสริม การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

บทนำ

จังหวัดขอนแก่น มีพื้นที่ปลูกพริกประมาณ 2,200 ไร่ อำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่น มีเกษตรกรสมัครเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกพริก โดยใช้ตลาดนำการผลิตจังหวัดขอนแก่น ปี พ.ศ. 2564 จำนวน 100 คน (สำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่น, 2564, น. 1-5) แต่ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ เกษตรกรยังขาดความรู้ในด้านการผลิตพริกที่ถูกต้องตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และสถานการณ์การค้าในปัจจุบันผู้บริโภคหันมาให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพในการบริโภคอาหาร เช่นเดียวกับในพื้นที่อำเภอพิบูลมังสาหาร พบว่า เกษตรกรมีการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชในพริกกันอย่างแพร่หลาย ในขณะที่ผลผลิตยังไม่ปลอดภัยต่อตัวเกษตรกรและผู้บริโภค (สำนักงานเกษตรอำเภอพิบูลมังสาหาร, 2554, น.1) สอดคล้องกับ สุชีลา เตชะวงศ์เสถียร และคณะ (2558, น. 95-96) พบว่า เกษตรกรในพื้นที่ยังขาดความรู้และความเข้าใจด้านเทคโนโลยีการผลิตพริกที่เหมาะสม ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการใช้สารเคมีและความสำคัญของระบบนิเวศ อย่างไรก็ดี จากการศึกษาข้อมูลรายงานผลการตรวจรับรองแหล่งพืช GAP (ภักรินทร์ พิชะ, 2556, น. 203-204) พบว่า มีเกษตรกรผู้ผลิตพริกในตำบลยมเพียงบางส่วนที่มีการผลิตพริก โดยได้รับการรับรองมาตรฐานตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี แต่เกษตรกรในพื้นที่ส่วนใหญ่ยังผลิต พริกโดยไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ทั้งนี้ สำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่น ได้ดำเนินการส่งเสริมการผลิตพริก โดยมีโครงการส่งเสริมการปลูกพริกโดยใช้ตลาดนำการผลิต จังหวัดขอนแก่น ปี พ.ศ. 2564 โดยมีกลุ่มเป้าหมายให้เกษตรกรในอำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่น มีความรู้ด้านการเกษตรที่ถูกต้องเหมาะสม เน้นผลผลิตที่มีคุณภาพดีและเป็นที่ต้องการของตลาด ส่งเสริมให้มีการวางแผนการผลิตพริก แต่ในกระบวนการเชิงวิชาการให้ความรู้แก่เกษตรกรอาจยังสื่อสารไม่เข้าใจเพียงพอ อาจเนื่องด้วยระยะเวลาและสื่อการเรียนรู้ ยังไม่เป็นที่ต้องการของเกษตรกร ทำให้เกษตรกรยังขาดความรู้ในการผลิตพริกตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นได้ว่าพื้นที่การปลูกพริกในแต่ละปีมีพื้นที่ลดลง และการผลิตพริกที่ยังไม่ปลอดภัยต่อตัวเกษตรกรและผู้บริโภค จึงควรศึกษาถึงแนวทางการส่งเสริมการผลิตพริกตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่น เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาส่งเสริมให้การสนับสนุนเกษตรกรผู้ผลิตพริก เพื่อให้มีการส่งเสริมให้แก่เกษตรกรได้ตามความต้องการทั้งด้านประเด็นการส่งเสริม วิธีการส่งเสริมและด้านการสนับสนุนที่จะมีผลทำให้การค้าดำเนินงานส่งเสริมที่มีประสิทธิภาพเป็นแนวทางในการวางแผนส่งเสริม และพัฒนาการผลิตพริก รวมทั้งพัฒนาและปรับปรุงวิธีการส่งเสริมการเกษตรให้เหมาะสมสำหรับเกษตรกรทั้งนี้ นำไปสู่การผลิตพริกให้ได้มาตรฐานตามความต้องการของตลาด

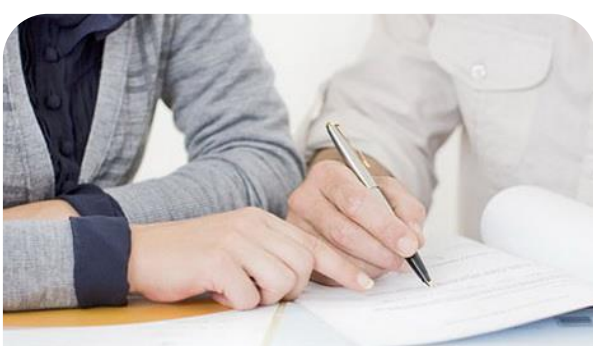
วัตถุประสงค์

1. สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตพริกในอำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่น
2. ความรู้ของเกษตรกรในการผลิตพริกตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่น
3. การผลิตพริกตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่น
4. การได้รับการส่งเสริมการผลิตพริกตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่น
5. ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตพริกตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตพริกตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัยเกี่ยวกับประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากรที่วิจัย คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกพริก โดยใช้ตลาดนำการผลิตจังหวัดขอนแก่น ของกรมส่งเสริมการเกษตร ในปี 2564 อำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 100 คน การวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรทั้งหมดจึงไม่มีการสุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล โดยมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด และคำถามปลายเปิด ทดสอบความเชื่อมั่นจากกลุ่มตัวอย่าง 30 คน
3. ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (reliability) ตอนที่ 4 การส่งเสริมการผลิตพริก เท่ากับ 0.815 ตอนที่ 5 ปัญหาการส่งเสริมการผลิตพริก เท่ากับ 0.852 และข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตพริก เท่ากับ 0.909
4. เก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน ลักษณะของเครื่องมือ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structural interview) ประกอบด้วย ลักษณะคำถามให้เลือกตอบ หรือคำถามปลายปิด (Closed-ended question) และคำถามให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น หรือคำถามปลายเปิด (Open-ended question) โดยทำการพบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบ 5 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ตอนที่ 2 ความรู้ของเกษตรกรในการผลิตพริกตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ตอนที่ 3 การผลิตพริกตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตอนที่ 4 การได้รับการส่งเสริมการผลิตพริกตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตพริก ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
5. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และการจัดอันดับ
6. การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- กำหนดช่วงเวลาในการเก็บข้อมูล
- เตรียมอุปกรณ์ในการเก็บข้อมูล

การประสานงาน

- นัดหมายประสานงานใหญ่กับในพื้นที่ พร้อมแจ้งแผนการพื้นที่เพื่อนัดหมายเกษตรกรผู้ให้ข้อมูล และก่อนลงพื้นที่เก็บข้อมูล 1 วัน โทรนัดหมายกับผู้ที่ไปบ้านในพื้นที่ศึกษาในพื้นที่อำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่น อีกครั้ง

ดำเนินการสัมภาษณ์เกษตรกร

- แนะนำตัวผู้เก็บข้อมูล
- ชี้แจงวัตถุประสงค์และการดำเนินการ
- เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์
- พบพวกรวบรวมข้อมูล
- กล่าวสรุป และกล่าวขอบคุณ

สรุปผล

ข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมการเกษตร

1. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรจัดทำแผนการเยี่ยมแปลงเกษตรกรและปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกษตรกรตระหนักการจัดการที่ถูกต้องตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ทั้งการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชอย่างถูกต้องและเหมาะสม และวิธีการผลิตพริกที่ดี
2. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรจัดทำเอกสารหรือคู่มือเกี่ยวกับการผลิตพริกตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เข้าใจง่าย เน้นข้อปฏิบัติหลักๆ แจกให้เกษตรกรได้นำไปศึกษาและบันทึกในสิ่งที่เกษตรกรยังจัดทำได้ไม่ครบ ไว้ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมอย่างทั่วถึง
3. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมหรือรวมกลุ่มเกษตรกรที่ทำ GAP และทำแปลงสาธิตการผลิตพริกตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เพื่อเป็นตัวอย่างให้กับเกษตรกร
4. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมหรือสร้างแรงจูงใจในด้านราคา ตลาดรับซื้อ แมล็ดพันธุ์ และแหล่งเงินทุน เพื่อให้เกษตรกรหันมาผลิตพริกให้ได้มาตรฐาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบการผลิตพริกตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในพื้นที่และต่างอำเภอ เพื่อให้ทราบถึงต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตพริก ช่วยลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มประสิทธิภาพคุณภาพผลผลิตของพริกได้
2. ควรศึกษาเกษตรกรต้นแบบปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการผลิตพริกตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีภายในพื้นที่ เพื่อเป็นแนวทางในส่งเสริมการดำเนินงานของเกษตรกรให้เกิดความสำเร็จอย่างยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

Full paper

